

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Mark Rutgers: Een zelfportret in 1000 woorden

Rutgers, M.

Citation

Rutgers, M. (1995). Mark Rutgers: Een zelfportret in 1000 woorden. *Bestuurskundige Berichten*, 10(1), 28-29.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233883>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233883>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Mark Rutgers: Een zelfportret in 1000 woorden

De titel van dit stukje vormt de opdracht die de BB-redactie mij toebedeelde. Maar wat is interessant voor BB-lezers? Dat ik dol ben op katten en dat één van hen vernoemd is naar Max Weber? Waarschijnlijk niet. Alhoewel, er is zoiets als bureaucratisch kattengedrag; ik las recentelijk dat katten het eigenmachtig verorberen van een biefstuk beschouwen als een 'ordinary administrative action'. Gelukkig voor de lezer kreeg ik vier gedetailleerde vragen van de redactie, dus die zal ik maar langslopen.

Dr. M. Rutgers

Universitair Hoofd Docent Wetenschapsfilosofie en Bestuurskundige Grondslagen aan de Rijksuniversiteit Leiden

Vraag 1: "Wat heb je gedaan?"

Hoe komt iemand uit het behoste Twente in de Hollandse polders terecht? Welnu, na een wat lange, maar succesvolle tocht door het VWO moest ik een studie kiezen. Zoals voor zo velen geldt was mijn keuze niet eenduidig: lerarenopleiding tekenen, de Reinwardt Academie of bouwkunde. Bouwkunde was een 'emergency exit': als de HBO's niet lukken kun je immers altijd nog naar de Universiteit! Na een dag testen en gesprekken is de eerste poging echter al raak: ik behoorde tot de gelukkigen die werden toegelaten tot de Reinwardt Academie voor museummede-

werkers. De Reinwardt verzorgde een gevarieerde en intensieve opleiding (management, brandpreventie, fotografie, handelscorrespondentie, conservatie, vormgeving, enzovoort). Het was ook nogal hectisch door wettelijke reizen naar musea (geen OV-jaarkaart!), werkopdrachten en practica. Mijn afstudeerrichting werd 'museumbeheer', terwijl ik mij specialiseerde in natuur-historische musea. Terugkijkend is mijn afstudeerscriptie bestuurskundig van inslag: de overheidsbemoediging met het museumbestel in Nederland, Engeland en Frankrijk. Al met al is het een fantastische tijd geweest, helaas zijn er nauwelijks of geen (betaalde) banen in musea. Wat van blijvende waarde is gebleken is het brede terrein van 'kundigheden' en Sandra.

Na de Reinwardt volgde vervangende dienst. Tot mijn geluk zochten ze iemand voor het Museum voor het Onderwijs (nu Museum) te Den Haag. Daar heb ik anderhalf jaar ambtelijk gedrag kunnen observeren en doorleven. Behalve de opzet van geologische opstellingen heb ik er ook mijn eerste publicatie verzorgd: een educatief 'vouwblad' over dinosaurussen. Waar ik tegenwoordig gortdroge verhalen plaats, waren het toen vooral de tekeningen die de meeste tijd en ruimte opeisten.

Tegelijkertijd ben ik gaan doorstuderen: wijsbegeerte aan de RUL. Dat lijkt een enorme overgang van praktisch naar zeer theoretisch; toch is op de HBO mijn interesse gewekt door het vak cultuurfilosofie (terzijde: het verbaast me nog steeds dat op uni-

versitair niveau aankomende bestuurders geen cultuurfilosofische grondslag geboden wordt). Doordat in een kleine faculteit een individueel toegesneden onderwijsprogramma te regelen is, kon ik als 1/10 deeltijdstudent toch de propaedeuse binnenslopen. Dat de studie klein was mag blijken uit het feit dat ik na mijn kandidaats nog maar één jaargenoot had. Inmiddels werkte Sandra als beleidsmedewerker in Zwolle. Na mijn 'afzwaaien' konden we daar gaan samenwonen. Twee keer per week zakte ik af naar Leiden voor werkgroepen en colleges.

In de (oude stijl) studie filosofie was een omvangrijk bijvak (1350 uur) verplicht. De combinatie van een toevallige vondst in de uitverkoop (het boek "Beginselen van beleidsontwikkeling" van Kuypers) en het lidmaatschap van een partijbestuur wekte mijn interesse voor de bestuurskunde. Het leek mij interessant filosofieën over maatschappij en cultuur te combineren met de wetenschap van het openbaar bestuur. Eerlijk gezegd vond ik het een moeilijk bijvak: zo veel jargon! Maar alles went, mits een onderwerp je kan boeien. Inmiddels was ik aardig in de plaatselijke politiek gedoken en vulde ik de tijd rondom mijn studie met huishouden en vrijwilligerswerk van diverse aard (zoals het geven van wiskunde-bijles, het inrichten van het Rijkspolitiemuseum en het klussen voor de Culturele Raad).

Ongeveer twee jaar later zijn we (inmiddels getrouwd) verhuist naar Naaldwijk. Sandra had een (betere)

baan gevonden en ik zou mijn studie wat rustiger kunnen afronden. 'Helaas' nog voor we waren verhuist lagen de kaarten al anders. Ik volgde in die tijd een werkgroep bij van Braam (het verdwenen vak literatuur-analyse). Na afloop van een werkstukbepreking vroeg hij of ik bij de vakgroep wilde komen werken. Aangezien ik nog moest afstuderen werd het zolang een studentassistentchap voor 20 uur per week. En toen maar doorpezen om af te studeren! Uiteindelijk heb ik zes jaar over de vijfjarige studie gedaan en ben ik in 1987 afgestudeerd. Mijn scriptie ging over het rationaliteitsbegrip in het werk van Jürgen Habermas. Sinds januari 1988 werk ik 'echt' bij de vakgroep. Daardoor hebben nog niet alle afgestudeerden in Leiden (als het goed is) een vak van mij gehad.

Van 1988 tot mijn promotie in september 1993 heb ik naast het onderwijs het grootste deel van werk- en vrije tijd besteed aan het schrijven van mijn proefschrift: **Tussen Fragmentatie en Integratie. De bestuurskunde als kennisintegrerende wetenschap.**

Daarin heb ik vooral wetenschapsfilosofie en bestuurskunde met elkaar in verband gebracht en gekeken wat interdisciplinariteit kan betekenen voor de bestuurskunde. Ik hoop nu meer aandacht te kunnen geven aan de relatie tussen maatschappijfilosofie en bestuurskunde; dan staan niet de grondlagen van theorievorming, maar de inhoud van de theorieën in de bestuurskunde centraal. Met name mensbeelden en maatschappij-modellen die ten grondslag liggen aan de verschillende stromingen in de bestuurskunde boeien mij.

Vraag 2: "Hoe ben je in Leiden gekomen?"

Eigenlijk ben ik gewoon blijven hangen. De Reinwardt academie was te Leiden en ik vond er na een jaar zoeken ook een kamer (eerst zat ik in Den Haag op een piepkleine zolder). Het was vanzelfsprekend om ook in Leiden te gaan doorstuderen. Hoe ik aan mijn baan kom is hiervoor al geschetst. Het enige wat nog mist is

dat ik inmiddels alweer enige jaren in Leiden zelf woon.

Vraag 3: "Wat doe je op het moment?"

Nog steeds geef ik (met veel plezier) onderwijs en doe ik een beetje onderzoek. Mijn hoofdactiviteit is sinds september 1993 het faculteitsbestuur. Tot komende september bewaak ik daar de portefeuille onderwijs. Dat betekent zeer veel vergaderen, nog meer stukken lezen en 'roeren in de bestuurlijke strooppot' die een faculteit nu eenmaal is. Formeel heb ik daarvoor 2½ dag, maar wil je een beetje meedraaien dan kost het meer tijd. Het aardige van deze 'praktijkstage' is, dat hij plaatsvindt in een uitermate complexe en onbestuurbare organisatie: de universiteit. Vooral in de FSW is het nogal duidelijk dat het 'garbage-can'-model van besluitvorming een grote mate van, wat Popper noemt, praktische zekerheid biedt. De autonomie van de vijf opleidingen, de 'amateurstatus' van het bestuur, enzovoort, vormen een waar paradijs voor bestuurskundige reflectie, maar niet voor daadkrachtig bestuurlijk handelen. Helaas vergt dit onderwerp minstens 2000 woorden, dus ik moet me hier inhouden.

Mijn eerste reflecties geven in ieder geval aanleiding tot de introductie van een nieuwe organisatie-metafoor: de organisatie als gesticht. Enkele kenmerken: onduidelijkheid over de rollen en verantwoordelijkheden - wie is er dokter en wie is er patiënt (uitwisselbare posities); onduidelijkheid over de status van de activiteiten en hun doel - is het ter verlichting van de waanzin of gewoon bezigheidstherapie en voor wie is het eigenlijk bedoeld? Verdere uitwerking van deze metafoor is wellicht iets voor een scriptie?

Tot slot de laatste vraag: "Wat heb je nog meer te melden?"

Laat ik mij beperken tot het noemen van drie - niet wetenschappelijke - boeken die de moeite waard zijn. Allereerst een 'must': 'The Peter Principle' van L. Peter en R. Hull

(ook in het Nederlands verkrijgbaar). Je leert er volstrekt theoretisch onverantwoord veel mee over de praktijk van een organisatie. Ten tweede een boek dat een (beklemmende) indruk geeft van de positie van de bestuurder (in casu: een revolutionair): Jean-Paul Sartre's toneelstuk 'L'Engrenage' ('Tussen de raderen' in het Nederlands). Tenslotte, een 'all-time favourite' van Douglas Adams: 'Hitchhiker's Guide to the Galaxy'. Heeft niets met de bestuurskunde te maken maar wie van melige humor met een (potentieel) diepe achtergrond houdt kan zijn hart eraan ophalen. Inmiddels ben ik ver over de 1000 woorden, dus 'That's all folks'. ■

Opvallend

'...Philipse ergert zich niet alleen aan de kritiek uit Den Haag maar ook aan de vele collega's die recent stukjes in de krant schreven over het hoger onderwijs. "Als hoogleraar ben je nog geen onderwijsspecialist. Een hoogleraar bestuurskunde (Toonen, red.) heeft gezegd dat een universitaire studie slechts drie jaar hoeft te duren. Maar er is aan de universiteit slechts één studie die je tot drie jaar kunt inkorten en dat is bestuurskunde"...'

Bron: NRC-Handelsblad 30 december 1994; Herman Philipse, hoogleraar wijsbegeerte in Leiden over het hoger onderwijs